

TÜRKÇE ÖZET :

OSMANLI İMPARATORLUĞUNDA BATILILAŞMA HAREKETİ VE GETİRDİKLERİ

ESİN CANTEZ

Osmanlı İmparatorluğunda islahat hareketlerinin 1774 Viyana kuşatması sonucunda ordunun uğradığı bozgun üzerine başladığı genel görüşü hakimdir. Üçüncü Selim döneminde (1789-1808) köklü islahat hareketleri başlamış olmakla birlikte, tarihsel belgelerden, batı ve batı tekniği ile olan ilişkinin 1716'da orduda görülen yenileşme ile başlamış olduğu kabul edilebilir. Askerî Mühendis Mektebi müfredatında modern matematiğe yer verilmesi, İbrahim Müteferrikanın ilk matbaayı kurması böylece ilk defa batı tekniği ve kültürüne dayalı basılı eserlere yer verilmesi gerçekleşmiştir.

Türkiye'deki batılılaşma hareketleri üç döneme ayrılabilir:

Birinci dönem (1789-1880) : Üçüncü Selim'le başlayan bu dönemde yeni okullar açılmış, sürekli askerî yenilgilerin baskısı ile Batılı Büyük Güçlerin etkisi ile tersane ve fabrikalar kurulmuştur. Üçüncü Selim'in ardından İkinci Mahmut bütün dış güçlerin baskısına rağmen, islahat yapmaya devam etmiş ve en önemli hareket olarak Yeniçeri Ocağını kaldırmıştır. Yeni bir ordu kurularak batı tekniği ile eğitim başlatılmış, pek çok yeni okul, hastahane açılmış giyim kuşamda batılı türde bir reformla, sarık kaldırılmıştır. Sosyal yapı, hukuk ve politik görüşte de reforma gidilmiştir. Gerek Batılı güçlerin ve gerekse Fransız ihtilâlinin etkisi ile batının fikir ve değerlerinin Türk halkı üzerinde etkisi olmuştur. İslahat hareketleri 1839'da Tanzimat'ın ilanı ile yeni boyutlar kazanmıştır.

İkinci dönem (1908-1918): Bu dönemde Meclisi Mebusan yeniden açılmış olup, daha çok yurt dışında ve Selânik'te yaşayan Jön Türk'lerin yönetimi altında bulunmaktadır. Bu dönemde ülkede hem demokrasinin yeniden teessüsüne çalışılmış hem de kültür yapısı açısından eski dönemlere kıyasla daha verimli ve yapıcı islahatlara gidilmiştir. Tanzimat fikirleri, basın özgürlüğü sayesinde yeniden canlandırılmış ve her konu açıkça konuşulup tartışılmaya başlanmıştır. Böylece, yeni bir millî edebiyat doğmaya başlamış, fikir, görüş vb. alanda bir rönesans hareketi doğmuştur. Pek çok harplere rağmen bu devre Birinci Dünya Savaşına kadar sürmüştür. Ekonomi, politik, ve askeri alanda yeni düzenlemelere gidilmiştir. Batılılaşma açısından bu dönem önceki dönemlerin bir devamı sayılabilir.

Üçüncü dönem ise Cumhuriyetin ilânı ile başlamıştır.